

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 135/2021-41

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Ladislava Duditša a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a maloletých [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených zákonnou zástupkyňou [REDACTED], [REDACTED], všetkých právne zastúpených advokátkou JUDr. Danicou Holováčovou, Čajakova 5, Košice, proti postupu Okresného súdu Košice-okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 19 P 71/2017 takto

rozhodol:

1. Postupom Okresného súdu Košice-okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 19 P 71/2017 **boli porušené** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietrahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a ich právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľom **priznáva** primerané finančné zadosťučinenie každému v sume po **500 eur**, ktoré **je** im Okresný súd Košice-okolie **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresnému súdu Košice-okolie **prikazuje**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 19 P 71/2017 **konal** bez zbytočných prietrahov.
4. Okresný súd Košice-okolie **je povinný** nahradiť sťažovateľom trovy konania v sume **1 078,92 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia označení v záhlaví tohto rozhodnutia sa ústavnou sťažnosťou doručenu ústavnému súdu 23. októbra 2020 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice-okolie (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 19 P 71/2017 (ďalej aj „napadnuté konanie“). Sťažovatelia v petite ústavnej sťažnosti navrhujú, aby ústavný súd okresnému súdu prikázal v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietahov, a zároveň požadujú priznanie primeraného finančného zadost'učinenia každému zo sťažovateľov v sume po 10 000 eur, ako aj náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených, ako aj z vyžiadaného spisu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie vyplýva, že sťažovatelia sú účastníkmi konania vo veci úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletým deťom na čas do rozvodu. Návrhom doručeným okresnému súdu 2. marca 2017 sa sťažovateľka označená v záhlaví tohto rozhodnutia domáhala zverenia maloletých detí do svojej osobnej starostlivosti a súčasne požadovala uloženie povinnosti odporcovi (otcovi maloletých detí) prispievať na ich výživu sumou 300 eur na maloletého [REDACTED] a sumou 200 eur na maloletého [REDACTED].

3. Uznesením okresného súdu č. k. 19 P 71/2017-7 z 5. apríla 2017 bol Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Košice (ďalej len „úrad práce“) ustanovený za opatrovníka pre maloleté deti. Zároveň boli vykonané procesné úkony doručovania citovaného rozhodnutia a oznámenia o procesných právach a povinnostiach účastníkov konania. Odporca bol zároveň vyzvaný na vyjadrenie sa k návrhu a zamestnávateľa navrhovateľky a odporcu boli vyzvaní na predloženie relevantných mzdových listov účastníkov konania. Úrad práce bol zároveň požiadaný o prešetrenie pomerov v rodine.

4. Zamestnávateľ odporcu reagoval na výzvu podaním doručeným 20. apríla 2017 a zamestnávateľ navrhovateľky na výzvu reagoval podaním doručeným 21. apríla 2017.

5. Úrad práce doručil správu o vykonaní šetrenia pomerov v rodine 16. júna 2017. Správa bola následne 8. augusta 2017 doručovaná účastníkom konania.

6. Odporca podal 31. júla 2017 návrh na vydanie neodkladného opatrenia vo veci úpravy styku s maloletými deťmi.

7. Dňa 21. augusta 2017 doručil úrad práce vo veci návrhu na vydanie neodkladného opatrenia správu k šetreniu pomerov v rodine.

8. Okresný súd uznesením č. k. 19 P 71/2017-59 z 28. augusta 2017 (ďalej len „uznesenie o nariadení neodkladného opatrenia“) nariadil neodkladné opatrenie, ktorým bol dočasne upravený styk odporcu s maloletými deťmi tak, že odporca je oprávnený stretávať sa s maloletými deťmi každý týždeň v sobotu v čase od 10.00 h do 18.00 h, ktoré následne doručoval účastníkom konania.

9. Sťažovateľka podala proti uzneseniu okresného súdu o nariadení neodkladného opatrenia 19. septembra 2017 odvolanie, ktoré bolo následne doručované odporcovi a úradu práce na vyjadrenie.
10. K odvolaniu sťažovateľky sa 6. októbra 2017 vyjadril odporca a 9. októbra 2017 úrad práce.
11. Sťažovateľka podala 11. októbra 2017 doplnenie odvolania a 16. októbra 2017 doložila fotodokumentáciu. Dňa 19. októbra 2017 doručila sťažovateľka ďalšie listinné dôkazy.
12. Dňa 20. októbra 2017 boli vyjadrenia odporcu a úradu práce doručované na zaujatie stanoviska sťažovateľke. Doplnenie odvolania sťažovateľky bolo spoločne s prílohami doručované na vyjadrenie odporcovi.
13. Sťažovateľka podala 21. novembra 2017 vyjadrenie, ktoré bolo následne doručované 23. novembra 2017 na zaujatie stanoviska odporcovi a úradu práce.
14. Krajskému súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) bol spis na rozhodnutie o odvolaní predložený 20. decembra 2017 a vo veci rozhodol 8. januára 2018 uznesením č. k. 8 CoP 363/2017-121, ktorým uznesenie okresného súdu o nariadení neodkladného opatrenia potvrdil.
15. Spis bol okresnému súdu vrátený 12. januára 2018. Následne bolo uznesenie odvolacieho súdu doručované účastníkom konania.
16. Dňa 7. augusta 2018 podal odporca návrh na nariadenie neodkladného opatrenia, ktorým by bolo maloletým deťom a obom rodičom maloletých detí uložené výchovné opatrenie podrobiť sa psychologickému poradenstvu.
17. Úrad práce bol 15. augusta 2018 požiadaný o prešetrenie pomerov v rodine. Vyžiadaná správa bola úradom práce doručená 10. septembra 2018.
18. Okresný súd uznesením č. k. 19 P 71/2017-170 z 12. septembra 2018 nariadil neodkladné opatrenie, ktorým bolo maloletým deťom, sťažovateľke a odporcovi uložené výchovné opatrenie, a to povinnosť podrobiť sa odbornému psychologickému poradenstvu na Referáte poradensko-psychologických služieb Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Košice v trvaní 6 mesiacov od vykonateľnosti rozhodnutia. Citované uznesenie okresného súdu o uložení výchovného opatrenia bolo následne doručované účastníkom konania a úradu práce.
19. Proti uzneseniu okresného súdu o uložení výchovného opatrenia podala sťažovateľka 26. septembra 2018 odvolanie, ktoré bolo 27. septembra 2018 doručované na vyjadrenie odporcovi a úradu práce. Na výzvy na vyjadrenie reagovali úrad práce podaním doručeným 5. októbra 2018 a odporca podaním doručeným 12. októbra 2018.
20. Dňa 29. októbra 2018 bolo vykonané vzájomné doručovanie vyjadrení účastníkov konania.
21. Spis bol krajskému súdu na rozhodnutie o opravnom prostriedku predložený 26. novembra 2018.
22. Krajský súd následne uznesením č. k. 8 CoP 332/2018-201 z 13. decembra 2018 uznesenie súdu prvej inštancie o uložení výchovného opatrenia potvrdil. Spis bol okresnému súdu vrátený 14. decembra 2018. Okresný súd následne 18. decembra 2018 rozhodnutie odvolacieho súdu doručoval účastníkom konania.

23. Sťažovateľka podala 21. februára 2019 návrh na zmenu neodkladného opatrenia, ktorým žiadala zmenu úpravy styku odporcu s maloletými deťmi.
24. Z úradného záznamu z 26. februára 2019 vyplýva, že z dôvodu hospodárnosti sa vykonáva dokazovanie v predmetnej veci v konaní o rozvod manželstva a úpravu práv a povinností k maloletým deťom na čas po rozvode vedenom okresným súdom pod sp. zn. 19 P 87/2017 (ďalej aj „konanie o rozvod manželstva“). Zároveň bol úrad práce požiadaný o prešetrenie pomerov v rodine so zameraním na realizáciu styku odporcu s maloletými deťmi. Zákonná sudkyňa zároveň vydala pokyn na pripojenie spisu k veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 19 P 87/2017, v ktorej bolo nariadené pojednávanie na 8. marec 2019.
25. Úrad práce podal 19. marca 2019 správu k šetreniu pomerov v rodine.
26. Uznesením okresného súdu č. k. 19 P 71/2017-255 z 22. marca 2019 bol návrh sťažovateľky na zmenu nariadeného neodkladného opatrenia na dočasnú úpravu styku odporcu s maloletými deťmi zamietnutý. Okresný súd zároveň doručoval citované rozhodnutie účastníkom konania.
27. Dňa 27. marca 2019 úrad práce podal správu o realizácii poradensko-psychologického procesu – výchovného opatrenia.
28. Sťažovateľka podala 4. apríla 2019 proti uzneseniu okresného súdu o zamietnutí jej návrhu na zmenu nariadeného neodkladného opatrenia odvolanie, ktoré bolo následne 5. apríla 2019 doručované na vyjadrenie odporcovi a úradu práce.
29. Spis bol na rozhodnutie o opravnom prostriedku predložený krajskému súdu 3. mája 2019.
30. Krajský súd uznesením č. k. 8 CoP 119/2019-277 z 3. júna 2019 rozhodnutie súdu prvej inštancie zmenil tak, že odporca je oprávnený stretávať sa s maloletými deťmi každú párnú sobotu v mesiaci v čase od 14.00 h do 17.00 h v obchodnom centre za prítomnosti matky. Spis bol 7. júna 2019 vrátený okresnému súdu, ktorý následne rozhodnutie odvolacieho súdu doručoval účastníkom konania.
31. Spis bol od júna 2019 do augusta 2020 pripojený k spisu vzťahujúcemu sa na konanie o rozvod manželstva.
32. Na č. l. 287 je úradný záznam z 13. novembra 2020 o tom, že spis bol od 9. septembra 2020 do 13. novembra 2020 pripojený k spisu, ktorý je okresným súdom vedený pod sp. zn. 18 P 175/2020.
33. Z úradného záznamu na č. l. 288 z 25. novembra 2020 vyplýva, že v konaní o rozvod manželstva bol 5. júna 2020 vydaný rozsudok, ktorý v časti rozvodu manželstva sťažovateľky a odporcu nadobudol právoplatnosť 8. septembra 2020. Vzhľadom na uvedenú skutočnosť okresný súd vyzval sťažovateľku na vyjadrenie, či trvá na podanom návrhu z 2. marca 2017 v časti týkajúcej sa určenia výživného zo strany odporcu.
34. Na výzvu reagovala sťažovateľka podaním doručeným 3. decembra 2020, v ktorom uviedla, že na návrhu v časti týkajúcej sa určenia vyživovacej povinnosti na čas do rozvodu manželstva trvá, keďže odporca vyživovaciu povinnosť dobrovoľne neplnil.
35. Dňa 7. decembra 2020 bol odporca vyzvaný na zdokladovanie súm výživného, ktoré uhradil na maloleté deti za obdobie od 2. marca 2017 do 8. septembra 2020.

36. Dňa 19. marca 2021 bola odporcovi doručovaná urgencia na zdokladovanie platenia výživného a 23. apríla 2021 bola realizovaná výzva zamestnávateľom účastníkov konania na zdokladovanie ich mzdových príjmov.

II.

Argumentácia sťažovateľov

37. Podstatou argumentácie sťažovateľov je tvrdenie o nečinnosti okresného súdu, ktorý v napadnutom konaní od podania návrhu vôbec nekoná. Predmetná vec podľa sťažovateľov nie je po právnej ani po skutkovej stránke zložitá. Ide o štandardnú rodinnoprávnu vec týkajúcu sa starostlivosti o maloletých, pričom je neakceptovateľné, aby okresný súd po viac ako 3 rokoch po podaní návrhu nebol schopný nariadiť ani jedno pojednávanie a vec meritórne ukončiť.

38. Postup okresného súdu sa podľa sťažovateľov zameriaval len na jednoduché základné procesné úkony súvisiace s doručovaním, a preto ani nie je možné konštatovať zložitú veci. Okrem uvedeného okresný súd mal k dispozícii mzdové listy a iné listinné dôkazy, avšak nevykonal žiadne dokazovanie vo veci „*platenia na výživu mal. detí*“.

39. Sťažovatelia svojím správaním neprispeli k predĺženiu napadnutého konania. Naopak, postup okresného súdu sa podľa ich názoru vyznačuje neefektívnosťou a nečinnosťou, ktorá spôsobuje, že obdobie 3 rokov a 7 mesiacov doterajšieho konania v rodinnoprávnej veci týkajúcej sa starostlivosti o maloleté deti je samo osebe znepokojivé.

40. Sumu požadovaného finančného zadosťučinenia sťažovatelia považujú za primeranú vzhľadom na skutočnosť, že napadnuté konanie trvá už viac ako 3 roky, pričom vo veci ešte nebolo nariadené súdne pojednávanie. V dôsledku neukončenia prejednávanej veci sa tak sťažovatelia nachádzajú v právnej neistote. Ide pritom o záujmy maloletých, ktoré by mali byť pre konajúci súd prioritné.

41. Sťažnosť na prietahy predsedovi súdu v zmysle § 62 a nasl. zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“) sťažovatelia s prihliadnutím na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci Ištván a Ištvánová proti Slovenskej republike nepovažujú za efektívny právny prostriedok nápravy porušenia práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru. Z uvedeného dôvodu sťažovatelia sťažnosť podľa zákona o súdoch nepodávali.

42. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľov predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 135/2021-19 zo 16. marca 2021 ju v celom rozsahu podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľov

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

43. Na výzvu ústavného súdu z 18. marca 2021 na vyjadrenie k ústavnej sťažnosti reagovala predsedníčka okresného súdu, ktorá v podaní č. k. 1SprV 107/21 z 1. apríla 2021 uviedla prehľad

procesných úkonov vykonaných v napadnutom konaní, ktorý sa v zásade zhoduje so skutočnosťami zistenými ústavným súdom (body 2 až 36 tohto nálezu).

44. Na podklade prehľadu vykonaných procesných úkonov predsedníčka okresného súdu zdôraznila, že po začatí napadnutého konania okresný súd konal priebežne, pričom viackrát rozhodoval o návrhoch účastníkov konania na nariadenie neodkladného opatrenia a na základe podaných opravných prostriedkov proti rozhodnutiam prvoinštančného súdu bola vec predkladaná na rozhodnutie odvolaciemu súdu.

45. Skutočnosti uvádzané sťažovateľmi považuje predsedníčka okresného súdu za zavádzajúce, keďže predmetom napadnutého konania nie je iba určenie vyživovacej povinnosti zo strany otca k maloletým deťom na čas do rozvodu, ale úprava rodičovských práv a povinností k maloletým deťom na čas do rozvodu, čiže zverenie maloletých detí do osobnej starostlivosti jedného z rodičov, určenie vyživovacej povinnosti zo strany povinného rodiča a úprava styku oprávneného rodiča s maloletými deťmi. Ďalej uvádza, že práve otázka styku otca s maloletými deťmi je v napadnutom konaní nanajvyš problematická, pretože z doterajšieho konania vyplynulo, že styk otca s maloletými deťmi sa dlhodobo nerealizuje. Práve nerealizácia styku otca s maloletými deťmi bola dôvodom na nariadenie neodkladného opatrenia (bod 8 tohto nálezu).

46. Predsedníčka okresného súdu poukázala aj na skutočnosť, že vo svojom vyjadrení z 20. novembra 2017 sťažovateľka navrhla zrušiť neodkladné opatrenie o dočasnej úprave styku otca s maloletými deťmi a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie s tým, aby v konaní bol ustanovený znalec na účely zistenia vhodnosti úpravy styku.

47. Do pozornosti dáva predsedníčka okresného súdu konanie o rozvod manželstva manželov [REDAKOVANÉ] a úpravu pomerov k maloletým deťom na čas po rozvode vedené na okresnom súde pod sp. zn. 19 P 87/2017. V predmetnom konaní bol okresným súdom vydaný 5. júna 2020 rozsudok, ktorým bolo manželstvo manželov [REDAKOVANÉ] rozvedené a maloleté deti boli zverené na čas po rozvode do osobnej starostlivosti matky. Zároveň bolo určené, že obaja rodičia budú maloleté deti zastupovať a spravovať ich majetok. Citovaným rozsudkom okresný súd zároveň určil vyživovaciu povinnosť otca k maloletým deťom a otcovi maloletých detí uložil povinnosť prispievať na tvorbu úspor pre každé maloleté dieťa s tým, že na nakladanie s finančnými prostriedkami na účte maloletých detí je vždy potrebný súhlas súdu. Styk otca s maloletými deťmi okresný súd upravil tak, že otec je oprávnený stretávať sa s maloletými deťmi [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] každý párny kalendárny týždeň v stredu v dobe od 14.00 h do 17.00 h v priestoroch [REDAKOVANÉ] v Košiciach, a to po dobu 4 mesiacov od právoplatnosti výroku o rozvode manželstva. Zároveň bol upravený styk otca s maloletými deťmi po uplynutí adaptačného obdobia. Obom rodičom maloletých detí bolo zároveň okresným súdom uložené výchovné opatrenie – povinnosť podrobiť sa odbornému psychologickému poradenstvu v [REDAKOVANÉ] v Košiciach, a to na dobu 4 mesiacov.

48. Predsedníčka okresného súdu zdôraznila, že z dôvodu hospodárnosti konania s poukazom na požiadavku právnych zástupcov sťažovateľky a odporcu nariadiť znalecké dokazovanie pribratím znalca z odboru psychológie na účely posúdenia vhodnosti úpravy styku otca s maloletými deťmi okresný súd pre vzájomnú súvislosť napadnutého konania a konania o rozvod manželstva pribral do konania o rozvod manželstva súdnu znalkyňu Mgr. Lipanovú (spis okresného

súdu sp. zn. 19 P 87/2017). Predsedníčka okresného súdu navrhla spis vzťahujúci sa na konanie vedené pod sp. zn. 19 P 87/2017 pripojiť.

49. Podľa predsedníčky okresného súdu zo spisu vzťahujúceho sa na konanie o rozvod manželstva vyplýva, že prvé súdne pojednávanie, na ktorom sa začalo vykonávať dokazovanie vo veci samej, sa uskutočnilo až 12. júna 2019. Do tohto dátumu bolo vo veci celkovo nariadených 6 súdnych pojednávanií, pričom termín pojednávania nariadený na 27. september 2017 bol preročený z dôvodu žiadosti právneho zástupcu odporcu na 6. október 2017 a tento termín bol odročený na základe žiadosti právnej zástupkyne sťažovateľky z dôvodu práceneschopnosti sťažovateľky. Pojednávanie nariadené na 24. január 2018 požadovala právna zástupkyňa sťažovateľky odročiť, pričom okresný súd oznámil, že pojednávanie vykoná. Na začiatku pojednávania vzniesla právna zástupkyňa sťažovateľky námietku zaujatosti konajúceho zákonného sudcu, o ktorej následne rozhodol krajský súd uznesením č. k. 5 NcC 5/2018-177 z 12. februára 2018 v spojení s uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 3 Cdo 237/20018 z 13. decembra 2018. Pojednávanie nariadené na 9. marec 2018 žiadala právna zástupkyňa sťažovateľky odročiť kvôli svojej nariadenej kúpeľnej liečbe a z dôvodu, že o námietke zaujatosti dovtedy nebolo právoplatne rozhodnuté. Po vrátení veci z najvyššieho súdu bol opätovne nariadený termín pojednávania na 8. marec 2019, ktorý bol odročený pre práceneschopnosť právnej zástupkyne sťažovateľky a preročený na 8. apríl 2019 a tento termín bol opätovne preročený z dôvodu práceneschopnosti sťažovateľky.

50. Podľa predsedníčky okresného súdu z už uvádzaných skutočností vyplýva, že v období od nariadenia prvého pojednávania, t. j. v období od 27. septembra 2017 do 12. júna 2019, okresný súd v konaní o rozvod manželstva nariadil celkom 6 súdnych pojednávanií, ktoré sa nekonali z dôvodu piatich žiadostí právnej zástupkyne sťažovateľky o odročenie pojednávania a jednej žiadosti právneho zástupcu odporcu o odročenie pojednávania. Ani v jednom zo 6 prípadov nebolo pojednávanie odročené z dôvodu na strane zákonného sudcu. Spis sa pritom podľa predsedníčky okresného súdu v období od 28. novembra 2018 do 21. januára 2019 nachádzal na najvyššom súde.

51. Predsedníčka okresného súdu uzatvára, že obštrukcie a prietahy v konaní o rozvod manželstva boli spôsobené v prvom rade správaním právnej zástupkyne sťažovateľky, ktorá *„zakaždým žiadala pojednávanie odročiť a podávala neopodstatnené námietky zaujatosti voči osobe zákonného sudcu, čím sa konanie neúmerne predlžovalo. Túto skutočnosť skonštatoval súd prvej inštancie v odôvodnení rozsudku zo dňa 5.6.2020.“*

52. V reakcii na námietku sťažovateľky o tom, že o výživnom pre maloleté deti na čas do rozvodu nebolo dosiaľ rozhodnuté, predsedníčka okresného súdu zdôrazňuje, že predmetom napadnutého konania je dlžné výživné za obdobie od podania návrhu sťažovateľky do právoplatnosti výroku o rozvode manželstva, t. j. do 8. septembra 2020. O výživnom pre maloleté deti na čas po rozvode bolo rozhodnuté rozsudkom okresného súdu z 5. júna 2020 vydanom v konaní o rozvod manželstva, ktorý nie je v tejto časti dosiaľ právoplatný.

53. Podľa predsedníčky okresného súdu je sťažnosť sťažovateľky zavádzajúca z dôvodu, že práve postojom sťažovateľky, resp. jej právnej zástupkyne dochádzalo k výrazným prietahom v konaní o rozvod manželstva, ktoré nie je dosiaľ právoplatne skončené a v ktorom sa riešili otázky (najmä úprava styku odporcu s maloletými deťmi), ktoré sú aj predmetom napadnutého konania.

54. Okresný súd rozhodol o pribratí znalca do konania o rozvod manželstva, pričom v predmetnom konaní vykonal hlavnú časť dôkazov aj v otázke úpravy styku odporcu s maloletými deťmi. Podľa okresného súdu bez znaleckého dokazovania vykonávaného v konaní o rozvod manželstva by vo veci, ktorá je predmetom napadnutého konania, nebolo možné meritórne rozhodnúť.

55. Predsedníčka okresného súdu zdôraznila aj skutočnosť, že v prípade, ak by sťažovateľke nebolo zo strany otca maloletých detí ako povinného rodiča poskytované výživné pre maloleté deti v nevyhnutnej miere za obdobie od 2. marca 2017, t. j. od podania návrhu sťažovateľky, okresný súd by neodkladným opatrením rozhodol o dočasnej vyživovacej povinnosti odporcu. Takýto návrh však sťažovateľka od podania návrhu dosiaľ nepodala.

56. Napokon predsedníčka okresného súdu uviedla, že po zdokladovaní zaplateného výživného zo strany odporcu za obdobie od 2. marca 2017 do 8. septembra 2020 bude obratom nariadené pojednávanie. Vo zvyšnej časti zverenia maloletých detí do starostlivosti matky a úpravy styku otca s maloletými deťmi bude napadnuté konanie zastavené s poukazom na právoplatnosť výroku rozsudku okresného súdu o rozvode manželstva.

57. Predsedníčka okresného súdu zároveň poznamenala, že neeviduje sťažnosť sťažovateľky na prieťahy v napadnutom konaní. Podľa predsedníčky okresného súdu ústavná sťažnosť sťažovateľky nesmeruje proti nečinnosti okresného súdu, a preto nie je prostriedkom na to, aby sa predišlo zásahu do základných práv, resp. tomu, aby sa v porušovaní týchto práv ďalej nepokračovalo. V ďalšom konštatovala, že požadované finančné zadosťučinenie je neprimerane vysoké, a preto ústavnému súdu navrhla, aby v prípade vyslovenia porušenia práv sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a v primeranej lehote, priznal žiadané finančné zadosťučinenie v sume nižšej ako požadovanej.

III.2. Replika sťažovateľov:

58. Sťažovatelia v reakcii na vyjadrenie predsedníčky okresného súdu v stanovisku doručenom ústavnému súdu 13. apríla 2021 uviedli, že na podanej ústavnej sťažnosti trvajú. V konkrétnostiach zdôraznili, že v časovom úseku od 2. marca 2017 do 7. júna 2019 sa nekonalo ani jedno pojednávanie vo veci samej, pričom časové úseky existujúce medzi jednotlivými rozhodnutiami o neodkladných opatreniach objektívne umožňovali nariadenie pojednávania. Okresný súd v danom čase vykonával prevažne len administratívne úkony. Ďalej zdôraznili, že po 7. júni 2019 sa v napadnutom konaní nerozhodovalo o žiadnom návrhu na nariadenie či zmenu neodkladného opatrenia. Navyše odvolací súd zmenil uznesenie súdu prvej inštancie na základe odvolania matky uznesením č. k. 8 CoP 119/2019 z 3. júna 2019, pretože ho považoval za nesprávne.

59. V súvislosti so skutočnosťou pripojenia spisu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie ku konaniu o rozvod manželstva sťažovateľky a odporcu od júna 2019 do augusta 2020 a od septembra 2020 do novembra 2020 je podľa sťažovateľov na mieste otázka, z akého dôvodu bol súdny spis sp. zn. 19 P 71/2017 na takú dlhú dobu pripojený k inej právnej veci. Okresný súd podľa sťažovateľov svojou vlastnou činnosťou znemožnil konanie vo veci samej, a tým aj vydanie rozhodnutia v merite veci.

60. Sťažovatelia ďalej poznamenali, že ústavná sťažnosť sa týka veci úpravy práv a povinností k maloletým deťom na čas do rozvodu, a nie konania vo veci rozvodu manželstva a úpravy práv

a povinností na čas po rozvode. Vzhľadom na uvedené považujú vyjadrenie okresného súdu za zavádzajúce a irelevantné, pretože sťažovatelia nenapádajú zbytočné prieťahy v konaní o rozvod manželstva.

61. Podľa sťažovateľov je nesporné, že od 7. júna 2019 až dosiaľ okresný súd nevykonal žiadne pojednávanie. Okrem toho okresný súd nechal súdny spis vzťahujúci sa na napadnuté konanie pripojený k veci rozvodu manželstva a „*zjavne zabudol na túto živú právnu vec, teda reálne vo veci samej nekonal a nerozhodol, čo však vzhľadom na tak dlhý časový úsek nie je možné ospravedlniť.*“. Sťažovateľka ako navrhovateľka v napadnutom konaní zdôrazňuje, že sa na okresný súd obrátila z dôvodu, že odporca jej neprispieval na výživu maloletých detí tak, ako mu to umožňovali jeho majetkové pomery, a bolo tak potrebné upraviť pomery do času rozvodu. Takéto určenie však podľa sťažovateľky nebolo možné v konaní o rozvod, pretože s ním sa spája len konanie o úprave práv a povinností po rozvode, a preto bolo nevyhnutné iniciovať osobitné konanie. Podľa sťažovateľky je nečinnosť okresného súdu v tejto právnej veci zjavná, nie je však ospravedlniteľná, pretože ide o právne samostatnú vec.

62. Podľa sťažovateľky otázka faktickej a právnej zložitosti veci nemôže mať vplyv na dĺžku napadnutého konania, pretože okresný súd má k dispozícii listinné dôkazy (príjmy zamestnávateľov oboch rodičov) a tiež aj ich vyjadrenia, čo znamená, že okresnému súdu nič nebránilo rozhodnúť vo veci, prípadne pokúsiť sa ju vyriešiť zmierom [§ 179 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“)].

63. Pokiaľ ide o opis správania sťažovateľky ako účastníčky konania vo veci rozvodu manželstva a úpravy práv a povinností k maloletým deťom na čas po rozvode, ten je podľa sťažovateľky irelevantný, keďže sa týka inej veci, o ktorej okresný súd koná samostatne v inom konaní. Z uvedeného dôvodu sa žiadosti o odročenie pojednávania, ako aj námietky zaujatosti zákonnej sudkyne týkajú inej veci nesúvisiacej s napadnutým konaním. Správanie sťažovateľky preto bolo v napadnutom konaní bezchybné.

64. Na záver sťažovateľka poukazuje na nevhodné vyjadrenia okresného súdu atakujúce právnu zástupkyňu sťažovateľky, ku ktorým však nezaujala konkrétne stanovisko vzhľadom na skutočnosť, že sa týkajú dosiaľ nerozhodnutých vecí. Sťažovatelia si zároveň uplatnili náhradu trov konania aj za repliku k vyjadreniu okresného súdu.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

65. Ústavný súd v súlade s § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania vo veci ústavnej sťažnosti, keďže na základe podaní okresného súdu a sťažovateľov, berúc do úvahy skutočnosti vyplývajúce zo spisu okresného súdu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie, dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

66. Podstatou argumentácie sťažovateľov je námietka porušenia už označených práv zaručených ústavou a dohovorom postupom okresného súdu v napadnutom konaní, predmetom ktorého je rozhodovanie vo veci starostlivosti o maloleté deti, a to konkrétne vo veci výkonu rodičovských práv a povinností k maloletým deťom na čas do rozvodu vrátane úpravy styku s maloletými deťmi a platenia výživného na maloleté deti.

67. Pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy si ústavný súd osvojil judikatúru ESLP k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 280/08, I. ÚS 326/2010).

68. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie už citovaných práv vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

69. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietahov je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného konania v čl. 17 CSP a v čl. 12 Civilného mimosporového poriadku (ďalej aj „CMP“), podľa ktorých súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu (podľa Civilného sporového poriadku), resp. účastníkov konania (podľa Civilného mimosporového poriadku) a iných osôb. Tento základný princíp konania je premietnutý do ďalších ustanovení Civilného sporového poriadku a Civilného mimosporového poriadku so zohľadnením osobitostí jednotlivých druhov konaní tvoriacich predmet úpravy týchto poriadkov.

70. Podľa § 2 ods. 1 CMP na konania podľa tohto zákona (civilné mimosporové konania) sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak. Povinnosť súdu konať v civilnom mimosporovom konaní bez prietahov je vyjadrená napr. aj v § 30 CMP, podľa ktorého po začatí konania postupuje súd v súčinnosti s ostatnými subjektmi konania tak, aby bola vec v čo najkratšom čase prejednaná a rozhodnutá, ďalej v § 31 CMP, podľa ktorého súd pokračuje v konaní, aj keď sú účastníci nečinní, ale aj v § 34 CMP, ktorým je vylúčená aplikácia ustanovení Civilného sporového poriadku o koncentrácii konania (vrátane sudcovskej koncentrácie konania).

71. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania (resp. strany v spore) a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02).

72. Pri posudzovaní prvého kritéria – zložitosti veci dospel ústavný súd k záveru, že rozhodovanie o úprave výkonu rodičovských práv a povinností k maloletým deťom nemožno považovať za vec právne zložitú, keďže prameňom práva pre rozhodnutie v danej veci je predovšetkým zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý je bežne v súdnej praxi aplikovaný.

73. Z hľadiska skutkovej zložitosti prejednávanej veci možno s prihliadnutím na konkrétne okolnosti konštatovať, že vec patrí medzi skutkovo zložitejšie, keďže ide o prípad, v ktorom účastníci konania predostreli svoje rozdielne požiadavky týkajúce sa úpravy ich práv ako rodičov k maloletým deťom. O skutkovej zložitosti prejednávanej veci svedčia aj okolnosti uvádzané predsedníčkou okresného súdu týkajúce sa nerealizácie styku odporcu s maloletými deťmi (bod 45 tohto nálezu) a táto situácia si vyžiadala nariadenie neodkladného opatrenia, ako aj nutnosť nariadenia znaleckého dokazovania, o ktoré na zistenie vhodnosti úpravy styku s maloletými deťmi požiadala samotná sťažovateľka (bod 46 tohto nálezu).

74. Skutkovú náročnosť odôvodňuje aj okolnosť nariadenia neodkladného opatrenia, ktorým bolo maloletým deťom, sťažovateľke a odporcovi uložené výchovné opatrenie, a to povinnosť podrobiť sa odbornému psychologickému poradenstvu (bod 18 tohto nálezu). Osobitne v prípadoch existencie rozdielnych názorových postojov rodičov maloletých detí, ako to bolo aj v tomto prejednanom prípade, nadobúda dôležitosť transparentné, stabilné a jasné usporiadanie právnych pomerov k deťom, ktoré je z hľadiska budovania citových väzieb medzi deťmi a rodičmi predpokladom pre vývoj normálnych prirodzených vzťahov, ale i predpokladom pre zdravý vývoj samotného dieťaťa. Okolnosti uvádzané v bodoch 73 a 74 tohto nálezu podľa názoru ústavného súdu vedú k objektívnemu záveru o tom, že prejednávaná vec je fakticky zložitejšia.

75. Súčasťou prvého kritéria je aj povaha prerokúvanej veci. V tomto kontexte ústavný súd poukazuje aj na judikatúru ESLP, v súlade s ktorou ak sú predmetom konania vzájomné vzťahy medzi rodičmi a deťmi, konaniu o týchto vzťahoch príslušné súdy majú venovať „mimoriadnu starostlivosť, pretože procesné omeškanie v takejto veci môže mať za následok *de facto* rozhodnutie o otázke predloženej súdu ešte pred samotným rozhodnutím príslušným súdom“ (k tomu pozri rozsudok ESLP vo veci H. proti Spojenému kráľovstvu, sťažnosť č. 9580/81, rozsudok z 8. 7. 1987, § 85). V rámci tejto požiadavky sa potom podstatne mení aj pohľad na posúdenie prietahov v predmetnej veci vo vzťahu k právu na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručenému čl. 48 ods. 2 ústavy (resp. právu na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru), účelom ktorého je, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli čomu prebieha súdne konanie (m. m. II. ÚS 66/02, II. ÚS 80/2010).

76. Vzhľadom na uvedené ústavný súd aj v tomto prípade osobitne pri svojom rozhodovaní zohľadnil predmet a účel tohto konania, ako aj povahu a rozsah ujmy, ktorá na vzájomných vzťahoch medzi rodičmi a deťmi vzniká v dôsledku zbytočných prietahov v konaní o úprave právnych pomerov rodičov k maloletým deťom.

77. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, bolo správanie sťažovateľov ako účastníkov napadnutého konania.

78. Z prehľadu procesných úkonov vykonaných v napadnutom konaní vyplýva, že sťažovateľka reagovala na výzvy a žiadosti okresného súdu v stanovených lehotách. Využívanie zákonných opravných prostriedkov zo strany sťažovateľky proti rozhodnutiam vydaným okresným súdom nemožno považovať za také správanie, ktoré by spôsobovalo zbytočné prietahy v napadnutom konaní. Pre úplnosť ústavný súd konštatuje, že skutočnosťami v kontexte správania sťažovateľky v konaní o rozvod manželstva uvádzanými predsedníčkou okresného súdu v bodoch 49 až 51 tohto nálezu sa bližšie zaoberal v nasledujúcich častiach tohto nálezu, na ktoré týmto ďalej poukazuje.

79. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej konštantnej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné priet'ahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

80. Z prehľadu procesných úkonov vykonaných v napadnutom konaní ústavný súd zistil, že postup okresného súdu v napadnutom konaní bol po podaní návrhu na začatie konania v marci 2017 v zásade plynulý. Postup okresného súdu však predovšetkým s prihliadnutím na predmet napadnutého konania nemožno hodnotiť ako efektívny.

81. V tomto ohľade ústavný súd ďalej zdôrazňuje, že pod mimoriadnou starostlivosťou, ktorú má súd venovať konaniu týkajúcemu sa rozhodovania vo veciach maloletých, nemožno rozumieť priebežné vykonávanie procesných úkonov súdom, ale osobitnú dôležitosť v tomto type konania nadobúda predovšetkým kvalitatívna stránka týchto úkonov, ktoré by mali efektívne smerovať k transparentnému, jasnému a spravodlivému usporiadaniu pomerov účastníkov konania, keďže záujem dotknutých detí, na ktorý sa má v konaní v prvom rade prihliadať, je mať kontakt s oboma rodičmi, pokiaľ sú riadne výchovne spôsobilí, lebo aj rešpekt k právam iných je jedným z predpokladov riadnej výchovy (m. m. IV. ÚS 595/2018).

82. V kontexte skutočností uvádzaných v stanovisku predsedníčkou okresného súdu (predovšetkým body 49 až 51 tohto nálezu), podľa ktorých k vzniku zbytočných priet'ahov v napadnutom konaní prispela sťažovateľka, resp. jej právna zástupkyňa svojím správaním v konaní o rozvod, ústavný súd zdôrazňuje, že na rozhodnutie vo veci existencie zbytočných priet'ahov môžu mať zásadný vplyv aj okolnosti determinujúce postup v inom (súvisiacom) konaní. Napríklad v súlade s rozhodnutím ESĽP vo veci Matoušková v. Slovenská republika (sťažnosť č. 39752/98, rozsudok ESĽP z 12. 11. 2002, bod 73) je pri posudzovaní primeranosti lehoty v konaní, ktoré je prerušené, potrebné zobrať do úvahy aj obdobie, v rámci ktorého sa rozhodovalo o predbežnej otázke v inom konaní, a to za predpokladu že výsledok konania o danej predbežnej otázke je pre konanie, v ktorom sa otázka primeranosti lehoty posudzuje, rozhodujúci.

83. Ústavný súd aj s ohľadom na už uvedené nespochybňuje z formálneho hľadiska skutočnosť, podľa ktorej okresný súd pripojením spisu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie k spisu týkajúcemu sa rozvodu manželstva a úpravy práv a povinností k maloletým deťom na čas po rozvode (obdobie od júna 2019 do augusta 2020) sledoval predovšetkým hľadisko hospodárnosti, a to v súvislosti s vykonávaním znaleckého dokazovania k vhodnosti úpravy styku otca s maloletými deťmi (k tomu pozri bod 48 tohto nálezu). Zároveň však konštatuje, že skutočnosti uvádzané predsedníčkou okresného súdu týkajúce sa správania sťažovateľky či jej právnej zástupkyne (k tomu pozri body 49 až 51 tohto nálezu) sú pre posúdenie veci ústavnej sťažnosti irelevantné, keďže z časového hľadiska predchádzajú samotný úkon pripojenia spisu (predsedníčka okresného súdu argumentuje okolnosťami, ku ktorým došlo do júna 2019, teda do času, keď bol spis vzťahujúci sa na napadnuté konanie pripojený k spisu o rozvod manželstva a úpravu práv a povinností na čas po rozvode). V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na vyjadrenie sťažovateľky obsiahnuté v bode 63 tohto nálezu k irelevantnosti okolností poukazujúcich na správanie sťažovateľky a jej právnej zástupkyne, s ktorým sa ústavný súd stotožňuje.

84. V súlade s už citovanou judikatúrou EŠLP ústavný súd v ďalšom pri posudzovaní existencie zbytočných prieťahov v napadnutom konaní zoberal do úvahy relevantné obdobie, počas ktorého bol spis vzťahujúci sa na napadnuté konanie na podklade rozhodnutia vo veci konajúcej sudkyne pripojený k spisu o rozvod manželstva (teda od júna 2019 do augusta 2020), ktoré v konečnom dôsledku predĺžilo napadnuté konanie, ktoré v súčasnosti nie je ani po štyroch rokoch od jeho začatia (marec 2017) právoplatne skončené. Vo veciach starostlivosti súdu o maloletých nemožno bez ďalšieho takéto obdobie považovať za akceptovateľné.

85. Okrem neprimeranej celkovej dĺžky napadnutého konania predovšetkým s prihliadnutím na predmet konania postup okresného súdu nemožno hodnotiť ani ako efektívne smerujúci k odstráneniu právnej neistoty. Vzhľadom na skutočnosť, že k vráteniu spisu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie došlo až v auguste 2020, teda po rozhodnutí vo veci rozvodu manželstva, stratilo meritórne posúdenie a následné rozhodovanie v podstatnej časti napadnutého konania (v časti zverenia maloletých detí do starostlivosti jednému z rodičov a úpravy styku druhého rodiča s maloletými deťmi na čas do rozvodu) svoje opodstatnenie (k tomu pozri aj argumentáciu obsiahnutú v bode 56 tohto nálezu). Postup okresného súdu, ktorý vo veci starostlivosti súdu o maloleté deti nerozhodol ani po štyroch rokoch od začatia konania, pričom k meritórnemu rozhodnutiu vo veci návrhu sťažovateľky vôbec nedošlo (a odpadnutím časti predmetu konania ani nedôjde), nemožno hodnotiť ako efektívny postup smerujúci k odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania. Z uvedeného dôvodu sa preto aj samotný procesný úkon pripojenia veci prejednávanej v napadnutom konaní k veci rozvodu manželstva javí z materiálneho hľadiska ako neúčelný, keďže v konečnom dôsledku výsledok dokazovania realizovaného v konaní o rozvod manželstva nebol pre napadnuté konanie napokon využiteľný.

86. Okrem neprimeranej celkovej dĺžky napadnutého konania a neefektívneho postupu okresného súdu ústavný súd v postupe okresného súdu identifikoval aj kratšie obdobie nečinnosti v trvaní 7 mesiacov, a to od januára 2018, keď bol spis vrátený okresnému súdu, do augusta 2018, keď na podklade návrhu odporcu na nariadenie neodkladného opatrenia bol úrad práce požiadaný o prešetrenie pomerov v rodine. Ako nesústreďený hodnotí ústavný súd aj postup okresného súdu, ktorý po vrátení veci v novembri 2020 vykonal do času rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti len úkon výzvy, resp. urgencie odporcovi na predloženie dokladov o výživnom, ktoré uhradil v období od marca 2017, teda od podania návrhu sťažovateľky, do septembra 2020.

87. Na podklade skutočností uvedených v bodoch 72 až 86 tohto nálezu ústavný súd dospel k záveru, že okresný súd v napadnutom konaní neefektívnym postupom, ako aj nečinnosťou nezvolil taký procesný postup, ktorý by smeroval k rýchlemu rozhodnutiu vo veci samej, a tým aj k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovatelia nachádzali. Iba rýchla ochrana subjektívnych práv môže byť dostatočne spravodlivá a účinná, šetriaca náklady nielen účastníkov konania, ale aj samotného súdu a pôsobí aj preventívno-výchovne či stabilizujúco a dôveryhodne na ostatných občanov. Neefektívnym postupom a nečinnosťou okresného súdu tak bolo v napadnutom konaní porušené základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj ich právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto ústavný súd rozhodol v súlade s čl. 127 ods. 2 prvou vetou ústavy a § 133 ods. 1 zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené v bode 1 výrokovej časti tohto nálezu.

88. Už len pre úplnosť ústavný súd k argumentu predsedníčky okresného súdu o tom, že neeviduje sťažnosť na prieťahy v napadnutom konaní, konštatuje, že v súlade s ustálenou judikatúrou ESLP (k tomu pozri aj bod 41 tohto nálezu) sa sťažnosť podľa príslušných ustanovení zákona o súdoch nepovažuje za efektívny právny prostriedok nápravy porušenia práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru. Z uvedeného dôvodu preto skutočnosť podania sťažnosti podľa zákona o súdoch nemá pre posúdenie ústavného súdu o tom, či v príslušnom konaní došlo k zbytočným prieťahom, právne relevantný význam.

89. Vzhľadom na skutočnosť, že napadnuté konanie vedené okresným súdom nebolo do času rozhodnutia ústavného súdu o ústavnej sťažnosti právoplatne skončené, ústavný súd požiadavke sťažovateľov, aby prikázal okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prieťahov vyhovel tak, ako to je uvedené v bode 3 výrokovej časti tohto nálezu [§ 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde].

V.

Primerané finančné zadosťučinenie

90. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

91. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal.

92. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. IV. ÚS 210/04, I. ÚS 164/2018).

93. Prihliadajúc na petit ústavnej sťažnosti, ústavný súd konštatuje, že sťažovatelia si uplatnili primerané finančné zadosťučinenie v sume po 10 000 eur, ktoré odôvodnili skutočnosťami bližšie uvedenými v bode 40 tohto nálezu.

94. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

95. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, prihliadajúc na jej faktickú zložitnosť a berúc do úvahy neefektívnu činnosť okresného súdu a celkovú dobu rozhodovania, povahu a rozsah práv sťažovateľov, ktoré boli porušené, predmet konania, ako aj jeho význam pre sťažovateľov so zdôraznením osobitosti veci starostlivosti súdu o maloletých, ktorá bola predmetom tohto konania, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade je spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci primerané priznanie finančného zadosťučinenia každému zo sťažovateľov v sume po 500 eur (bod 2 výroku tohto nálezu). Vzhľadom na priznanie finančného zadosťučinenia v sume po 500 eur oproti sťažovateľom navrhovanej sume 10 000 eur vo zvyšnej časti ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

VI. Trovy konania

96. Ústavný súd priznal sťažovateľom (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 1 078,92 eur.

97. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľov ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Náhradu trov konania ústavný súd priznal za 3 úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, písomné podanie ústavnej sťažnosti a replika k vyjadreniu okresného súdu) podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2020 v sume 177 eur a za rok 2021 v sume 181,17 eur (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2020 v sume 10,62 eur a za rok 2021 v sume 10,87 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Zohľadnením § 13 ods. 2 vyhlášky, podľa ktorého sa základná sadzba tarifnej odmeny zníži o 50 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb, celková suma náhrady trov konania predstavuje po jej navýšení o daň z pridanej hodnoty (právna zástupkyňa sťažovateľov je platkyňou dane z pridanej hodnoty) sumu 1 078,92 eur. Vzhľadom na uvedené ústavný súd vo veci náhrady trov konania sťažovateľov rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto nálezu.

98. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. apríla 2021

Libor DUEA
predseda senátu